

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 27 februari 1909, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af herrar Camitz' och Berglunds motion, n:o 22, om rätt för pensionerad ordinarie järnvägstjänsteman att erhålla fribiljetter för resor å statens järnvägar.

I en till Andra Kammaren afgifven motion, n:o 22, hemställa herrar Camitz och Berglund, att Riksdagen behagade finna skäligt för sin del besluta, att pensionerad ordinarie järnvägstjänsteman (man eller kvinna) må vara berättigad att årligen erhålla fribiljetter efter förut innehafd klass för två resor fram och åter å statens järnvägar samt att till lika många resor få lösa biljett enligt den för trupptransport gällande taxa.

Till stöd för denna hemställan hafva motionärerna anført följande: Under tjänstetiden äro järnvägsmännen berättigade till fria resor å statens järnvägar. Detta innebär för dem en ekonomisk fördel af ganska stor betydighet, som måste tagas i betraktande vid en riktig uppskattning af löneförmånernas värde. I många fall kan järnvägsmannen just med hänsyn till denna rätt hafva på ett ekonomiskt fördelaktigare sätt ordnat sina lefnadsförhållanden, än som därförutan varit möjligt. Och fränsetd den ekonomiska sidan, betraktas de fria resorna såsom en alltid högt skattad förmån.

I och med afskedstagandet upphör helt och hållet för järnvägsmannen denna förmån, hvarvid han under kanske flera tiotal af år vant sig och hvarefter han måhända gjort anordningar, som nu måste rubbas. Vid beräkning af pensionsbeloppet lämnas förmånens värde å sido,

och de minskade inkomsterna gifva honom ej tillfälle att köpa de biljetter, han förut alltid fritt bekommit.

Den i allmänhet ansträngande tjänstgöring, järnvägsmannen under sin tjänstetid haft, nödgar honom kanske att mången gång besöka kuranstalt för att söka återvinna eller åtminstone förbättra sin under tjänstgöringen vid statsbanorna ofta hårdt angripna hälsa.

Det synes vid sådana förhållanden vara med billighet öfverensstämmande, om han äfven såsom pensionerad i någon mån finge behålla den gamla rätten.

En sådan billighetshänsyn är äfven iakttagen i våra grannländer Norge, Danmark och Finland.

I Norge erhålla nämligen pensionstagare vid statsbanorna 6 fribiljetter årligen för sig och hustru, i Danmark kunna pensionstagare efter ansökan hos generaldirektionen erhålla fribiljett vid särskilda tillfällen, och i Finland föreslår järnvägsstyrelsen i sitt till senaten nyligen ingångna förslag till ändrade bestämmelser angående fribiljetter bland annat, att pensionerade ordinarie tjänstemän och betjante, åtnjutande pension af järnvägsmedel eller från pensionsinrättningen, skola erhålla följande antal biljetter årligen: vid åtnjutande af $\frac{1}{4}$ pension 1 biljett, $\frac{1}{2}$ pension 2 biljetter, $\frac{3}{4}$ pension 3 och helpension 4 tillfälliga fribiljetter.

Ett antal pensionerade järnvägsmän ingingo under år 1907 till Konungen med anhållan att erhålla fribiljett å statens järnvägar för 2 resor fram och åter samt dessutom lika antal resor mot lösen enligt den för trupptransport gällande taxa. Denna deras anhållan blef i det väsentligaste af kungl. järnvägsstyrelsen tillstyrkt, men på grund sannolikt af något rent formellt hinder kunde Kungl. Maj:t då icke bifalla denna ansökan.

Det torde emellertid kunna anses vara med billig hänsyn förenligt, om ofta omnämnda pensionstagare erhöle ett begränsadt antal fribiljetter och rätt till äfvenledes begränsadt antal resor mot lösen af truppbiljett, och torde heller icke komma att föranleda någon som helst utgift för statsverket, *enär det alltid är beroende af tillgång till plats i tåget, om på fribiljett resande person skall få medfölja detsamma.*

*Utskottets
yttrande.*

Den fråga, som i motionen behandlas, har en gång förut varit före i Riksdagen, nämligen år 1898, då herr A. F. Broström i en af honom afgifven motion, n:o 167, hemställde om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för pensionerade tjänstemän och betjante vid statens järnvägar till ett visst antal fribiljetter för resa å statens järnvägar för egen del och för sina hustrur. Riksdagen afslog dock i enlighet med

statsutskottets hemställan ifrågavarande motion, hvarvid utskottet motiverade sin ståndpunkt i frågan därmed, att järnvägspersonalen icke vore i behof af eller berättigad till fribiljetter mera än andra af staten pensionerade tjänstemän, och att ett bifall till motionen skulle hafva till följd, att jämväl från andra grupper pensionstagare skulle framställas anspråk på att komma i åtnjutande af samma förmån, hvarjämte utskottet uttalade såsom sin mening, att statens inkomster af järnvägstrafiken ogynnsamt skulle påverkas genom utdelande i större skala af fribiljetter till statsbanorna.

Vidare har järnvägsstyrelsen ingått till Kungl. Maj:t med skrifvelse af den 13 september 1904, däri styrelsen anhöll om bemyndigande för sig att utfärda fribiljetter för med pension afgangne tjänstehafvare vid statens järnvägar. Denna anhållan blef dock af Kungl. Maj:t afslagen.

Oaktadt frågan sålunda rönt motstånd både hos Riksdagen och hos Kungl. Maj:t, ingingo dock ett antal f. d. vid statens järnvägar anställde, pensionerade tjänstemän med skrifvelse af den 28 december 1907 till Konungen med underdånig anhållan därom, att pensionerad järnvägstjänsteman måtte årligen erhålla fribiljett för två resor fram och åter samt rätt att för ett lika antal resor få lösa biljetter enligt den för trupptransport gällande taxan. Uti infordradt yttrande tillstyrkte järnvägsstyrelsen bifall till denna anhållan, dock endast så till vida, att pensionerade järnvägstjänstemän skulle erhålla fribiljett för en resa fram och åter eller för två enkla resor om året samt rätt att lösa biljetter till högst två resor fram och åter eller fyra enkla resor om året mot en afgift af 15 öre per zon i tredje klassens vagn, till tredje klassens biljettpris i andra klassens vagn och mot en afgift af 40 öre per zon i första klassens vagn, dock med stadgade tilläggsavgifter, där snälltåg eller sofvagn begagnades. Äfven denna anhållan blef i sin helhet af Kungl. Maj:t afslagen.

Utskottet, som anser, att den af motionärerna gjorda framställningen förtjänar beaktande, får till bemötande af de invändningar, som af 1908 års statsutskott gjordes mot den ifrågasatta utvidgningen af fribiljettsförmånen, anföra följande:

Mot påståendet, att pensionerade järnvägstjänstemän icke vore i behof af eller berättigade till ifrågavarande förmån mera än några andra pensionerade tjänstemän, torde kunna invändas, att järnvägstjänstemännen under sin tjänstetid åtnjtit förmånen af fribiljetter för sig, vissa familjemedlemmar och tjänare samt för transport af lifsförnödenheter, att denna förmån för dem varit af afsevärd ekonomisk betydelse och att

de därigenom i många fall kunnat ordna sina lefnadsförhållanden på fördelaktigare sätt, än som eljest varit fallet, och vill utskottet i detta sammanhang hänvisa till det af järnvägsstyrelsen i ofvan omnämnda skrifvelse af den 13 september 1904 gjorda uttalandet, att »om en dylik förmån, äfven i ganska begränsad omfattning, beviljades, skulle detta, enligt styrelsens förmenande, innebära en erkänsla för ett under en i regel längre följd af år utfördt arbete i statens järnvägars tjänst». Utskottet anser, att detta järnvägsstyrelsens uttalande ger stöd åt den uppfattningen, att den ifrågavarande fribiljettsförmånen borde kunna beviljas, utan att andra af staten pensionerade tjänstemän med fog skulle kunna kräfvä samma förmån. Att åt personer, som under minst 30 år, och ofta ännu längre, varit i statens järnvägars tjänst, innan de afgå med full pension, beviljas ett fortsatt begagnande i starkt begränsad omfattning af en under hela tjänstetiden åtnjuten förmån *inom samma verk*, torde nämligen icke kunna åberopas till stöd för anspråk på samma förmån från andra pensionerade statstjänare.

Hvad åter den befarade olägenheten angår, att pensionstagare, därest de erhöle fribiljetter, skulle så flitigt begagna sig därpå, att statens järnvägars inkomster därpå ogynnsamt påverkades, så torde denna invändning icke böra tillmätas större betydelse, då antalet pensionstagare för närvarande uppgår till 1,075, och, äfven om enhvar af dem finge fribiljetter för två resor årligen, dessa fria resor, fördelade öfver hela järnvägsnätet, icke skulle kunna medföra någon särskild kostnad för staten, då man tar hänsyn till den stora passageraremassan. Detta så mycket mindre, som förmånen i fråga icke torde komma att i så afsevärd omfattning användas, som här ofvan förutsatts, då pensions-tagarnes ekonomi ofta nog icke medgifver några resor och många af dem på grund af hög ålder och sjukdom aldrig komme att begagna sig därpå.

Utskottet har vidare vid behandling af ifrågavarande motion inhämtat, att, såsom motionärerna framhållit, i Danmark och Norge fribiljetter i viss utsträckning tilldelas pensionerad järnvägspersonal; och får utskottet till bestyrkande härpå hänvisa dels till norska statsbanestyrelsens cirkulär den 14 januari 1908, däri följande bestämmelse om dessa pensionstagare återfinnes: »Derhos tilstaas pensionister for sig og hustru tilsammen 6 fribilletter aarlig for frem- og tilbakereise», dels till »Bestemmelser om fribefordring», gällande de danska statsjärnvägarnas personal, enligt hvilka pensionerad järnvägstjänsteman kan efter därom gjord vederbörlig framställning erhålla fribiljett för egen person. Beträffande förhållandena i Finland kan utskottet endast hänvisa till en i tidningen »Järnvägen» för den 18 april 1908 intagen notis, hvars

innehåll, i hvad den berör förevarande fråga, motionärerna i sin motivering återgifvit.

Då sålunda våra grannländer så vidt man vet utan någon olägenhet kunnat åt den pensionerade järnvägspersonalen bereda förmånen af fribiljetter i afsevärdt större utsträckning än motionärerna begära, kan detta förhållande enligt utskottets mening med fog anföras såsom skäl för den föreliggande framställningens bifallande. Enligt hvad utskottet erfarit, bevilja också flere af våra äldre enskilda järnvägsbolag åt sina pensionerade tjänstemän fria resor i ganska stor omfattning. Vid statens järnvägar lära äfven fribiljetter hafva tilldelats pensionerade tjänstemän, som innehaft vissa högre befattningar vid dessa järnvägar.

Utskottet, som hyser den uppfattningen, att ett uttalande till förmån för den af motionärerna gjorda framställningen, i hvad denna afser fria resor, icke berör frågan om det nuvarande fribiljettssystemet i allmänhet, finner sig på anförda skäl böra tillstyrka ett sådant uttalande, men anser utskottet, att detsamma med hänsyn till alla de på frågans bedömande inverkan omständigheterna bör få form af en anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga frågan i förnyadt öfvervägande, och får utskottet på grund häraf hemställa,

att Andra Kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning, huruvida och i hvad mån pensionerad järnvägspersonal bör erhålla fribiljetter, samt därefter vidtagna de åtgärder, hvartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 26 februari 1909.

På utskottets vägnar:

AXEL VENNERSTEN.

Reservation

af herr *Olsson* i Broberg.